

Varozo lahko zdravimo z apitolom v katerem koli času čebelarke sezone, kadar iz katerega koli razloga v družini vsaj sedem dni ni pokrite zalege. V kontinentalnih delih države je to predvsem obdobje zimskega mirovanja čebel. Ob obali in na otokih zaradi dolgotrajnega sušnega obdobja, ko po več tednov ni cvetnega prahu, pogosto ni zalege poleti. Ta naravna stanja mirovanja čebeljih družin moramo poleti izkoristiti čim bolje in v tem času zdraviti varozo z apitolom.

V čebeljih družinah obstajajo stanja, kot je naravno ali umetno rojenje, ko v novi čebelji družini najmanj deset dni ni pokrite zalege. Vsak ulovljeni roj bi bilo priporočljivo že pri samem naseljevanju v panj testirati z apitolom. Pri tem ni nevarnosti onesnaženja medu z zdravilom, ker bodo nove družine ali roji takoj porabili vso dodano hrano zase in za izgradnjo satja. Prav tako lahko ob apitolu uporabimo tudi biološki način zatiranja varoze. To storimo tako, da matici omejimo zaleganje na enem ali dveh satih. Pri tem si pomagamo z maticno rešetko. Ko na drugem satju ni več pokrite zalege, se matica spusti nanj, zalego v satju, na katerega je bila omejena, pa uničimo skupaj s pršicami. Čebeljo družino nato začnemo takoj zdraviti z apitolom in s tem uničimo še preostale varoe.

Ob ustreznih pogojih ne smemo nikoli opustiti zdravljenja varoze. Prav tako je zelo pomembno izbrati za čebele in njihovo zalego najmanj škodljivo zdravilo. Najnovejša spoznanja kažejo na škodljive učinke

uporabe zdravil proti varozi. Ti so zlasti v manjši odpornosti čebeljih družin do drugih boleznih (Sulimanović in sodelavci, 1990). Dober primer za to je povečan pojav poapnele zalege, bolezni, ki so jo še pred nekaj leti imeli na nenevarno. Raziskave so pokazale, da pojav te bolezni lahko v velikih meri pripišemo negativnim vplivom zdravil, ki zastrupljajo najmlajše ličinke, zmanjšujejo odpornost in povzročajo stresse, ki jim je zaradi uporabe zdravil izpostavljena čebelja družina (Sulimanović, 1990).

Z uporabo apitola v obdobjih, ko ni zalege, se lahko poškodbam čebeljih ličink povsem izognemo ali pa jih zmanjšamo na najmanjšo možno mero. Prav tako se moramo zavedati, da moramo zazimiti zdrave čebele, to pa pomeni, da mora biti število zajedavcev najpozneje do sredine avgusta zmanjšano na najmanjšo možno mero (Sulimanović, 1985).

Iz vsega lahko zaključimo, da lahko za zatiranje varoze uporabljamo apitol tudi med čebelarke sezono. **Po priporočilu proizvajalca je APITOL tudi sredstvo za preprečevanje akaroze (Schmid, 1988).** To bolezen lahko zdravimo v katerem koli času čebelarke sezone, ker povzročitelj te bolezni, pršica *A. woodi*, napade samo odrasle čebele. Pazljivi moramo biti le, da zdravilo uporabimo v brezpašnem obdobju, da se s tem izognemo možnosti pojava ostankov zdravila v medu. Uporaba apitola za zdravljenje varoze torej hkrati pomeni tudi preprečevanje akaroze.

POAPNELA ZALEGA

FRANC ŠIVIC

Vedno več čebelarjev je letos z zaskrbljenostjo ugotavljalo, da se čebele niso razvijale tako kot prejšnja leta. Že zgodaj spomladi so začele nekatere čebelje družine izmetavati bele, koščkom apna podobne poginule ličinke. Bežen pregled pokrite zalege je odkril, da so v številnih celicah še vedno odmrle ličinke, ki jih čistilke niso utegnile izvleči. Zlasti v močno oslabilih panjih so bile podnice dobesedno prekrite z belimi in sivkastimi mumijami.

Gre za glivično bolezen, ki jo imenujemo poapnela zalega in jo povzroča glivica *Ascosphaera apis*. Pri nas je bila doslej skoraj neznana, saj smo vedeli zanjo le iz strokovne literature. V zadnjih treh letih pa se je tako razširila, da verjetno ni več čebeljaka, kjer bi se ne pojavila vsaj v nekaj panjih. Obstajajo sicer zdravila in razkužila proti poapneli zalegi, toda zdajšnje izkušnje kažejo, da so le delno učinkovita. Ker povzroča okužbe glivica, katere milijarde spor

so nenehno v panju in njegovi okolici – v zraku, v vodi in na zemlji – je zdravljenje oteženo in ponavadi nima trajnega učinka.

O sami bolezni in o zdravljenju je bilo v Slovenskem čebelarju že veliko napisanega, zelo malo pa smo slišali ali brali o selekciji čebel na odpornost proti poapneli zalegi. Splošno opažanje, da najdemo skoraj v vsakem čebelnjaku čebelje družine, ki ne kažejo nobenih bolezenskih znamenj, poleg njih pa močno okužene, ki očitno slabijo zaradi umrle zalege, dajejo slutiti, da so nekateri rodovi bolj, drugi manj odporni proti *Ascosphe* apis. Z ustreznim izborom in razmnoževanjem odpornih rodov čebel bomo verjetno v prihodnje najbolj stopili na prste tej neprijetni nadlogi.

V nadaljevanju bom opisal poskus, ki sem ga opravil v letošnjem juniju pri svojih čebelah v Šempasu in ki bo skromen prispevek k biološkemu zatiranju te in še kakšne druge čebelje bolezni.

Med rednim pregledom čebel v LR-panjih sem našel dve družini s pokritimi matičniki. To je bilo očitno znamenje, da bosta v kratkem rojili. Prva je bila zelo živalna, s strnjeno pokrito zalego in brez slehernega znamenja bolezni; druga pa je bila nekoliko šibkejša in močno okužena s poapnelo zalego. Oba panja sem odstranil in na njuni mesti postavil dva nova, prazna, razkužena in z vstavljenimi satnicami. Čebele so ves čas živahno izletavale, ker je nekoliko medila lipa, tako da so bile doma v glavnem le mladice. Iz panja sem začel jemati sat za satom in otesati čebele na satnice, ne da bi pri tem iskal matico. V desetih minutah sta bili preseljeni obe družini. Prazno satje z medom in zalego pa sem porazdelil preostalim panjem.

Proti večeru sem se znova vrnil na stojišče. Vsaki preseljeni družini sem dal v zgornjo naklado dva kapilarna pitalnika s šestimi litri sladkorne raztopine. Te vrste pital-

nikov odmerjajo odvzem hrane, zato med čebelami ne more nastati pretirano razburjenje in z njim povezano ropanje.

Čez kakšen teden sem se znova vrnil k svojim čebelam in moja prva pot je bila k obema prestavljenima družinama. Že takoj, ko sem dvignil pokrov, sem opazil, da sta pitalnika prazna, vse satnice do zadnje pa lepo zgrajene.

Prva faza poskusa je bila tako uspešno končana. Toda na glavni izid, s katerim bi ugotovil, kakšno je zdravstveno stanje nove zalege, sem moral čakati še dva tedna. Po tem obdobju je bilo namreč pričakovati, da bo vsaj en del zalege že pokrit.

In kaj sem ugotovil zanimivega ob naslednjem pregledu?

Družina, ki je bila že poprej zdrava, je imela tudi zdaj zdavo in strnjeno zalego. V drugi pa sem takoj našel večje število celic z značilnimi belimi mumijami.

S preselitvijo v novo, razkuženo domovanje se druga družina sicer ni mogla znebiti bolezni. Torej je tičal vzrok v njej sami, v njeni neodpornosti, ki je bila dedno povzročena. Kakršno koli razkuževanje čebel samih pred preseljevanjem bi bilo verjetno le začasno uspešno, saj bi se bolezen v zalegi prej ali slej spet pojavila.

In kaj naj ob koncu svetujem našim bralcem glede zatiranja poapnele zalege?

Kot sem že omenil, ima uporaba zdravil bolj ali manj kratkotrajne učinke. Veliko trajnejše uspehe bomo dosegli z razmnoževanjem odpornih rodov oziroma z vzrejo matic iz panjev, ki ne kažejo bolezenskih znamenj. Zelo napadene in oslabele družine uničimo, srednje obolelim pa zamenjamo matice. Seveda popolnega uspeha ne moremo pričakovati v enem letu. Bolezen se pojavljala vedno znova, toda z vztrajno pozitivno in negativno odbiro jo bomo v doglednem času vsaj toliko omejili, da ne bo več povzročala hujše gospodarske škode.

ŠE NEKAJ VTISOV Z MEDNARODNEGA SIMPOZIJA V ZAGREBU

mag. JANEZ POKLUKAR

Uvodnik je bil tokrat predsednik Apimondie R. Borneck iz Francije. Govoril je predvsem o trženju medu in drugih čebeljih

pridelkov, torej o problemu, ki je v Zahodni Evropi zelo pereč. Uvoz cenenega medu iz Mehike, Kitajske in SZ zmanjšuje konku-